

Starostové obce Březolupy v období 1919 až 1945

1. Úvod:

Touto čtvrtou částí pokračuji v seriálu článků, v nichž postupně představuji starosty, a od tohoto článku i další členy vedení obce.

Doba, o níž je tento článek, byla na začátku idylická. Začíná prvním rokem samostatného Československa a pokračuje obdobím mnohdy až nekriticky idealizované První republiky. Končí pak naopak těžkou dobou pro náš národ za Protektorátu Čechy a Morava. I osudy některých lidí z naší vesnice byly v této době velmi pohnuté a až osudově tragické.

2. Starostové v letech 1919 až 1937:

První volby v tomto období proběhly dne 15. června 1919 na základě vydaného zákona o obcích č. 75/19 Sb. a novely č. 76/19 Sb. k obecnímu zřízení. Byly současně prvními v historii Československa. Dosavadní obecní výbor nahradilo obecní zastupitelstvo, v Březolupech se volilo osmnáct zastupitelů. Z nich pak vybraní zástupci lidu zvolili obecní radu, která nahradila dřívější obecní představenstvo. Mandát se prodloužil ze tří na čtyři roky. Členy rady byli: starosta, jeho náměstek, jak se v této době tituloval místostarosta, a čtyři další radní. V Březolupech se do zastupitelstva dostaly tyto tři strany: sociálně demokratická, agrární (Domovina) a lidová.

Starostou, celkově sedmnáctým v naší obci, se stal pro období 1919-23 JAN MÁŠEK. Narodil se 12.5.1886 v Březolupech č.162. Jeho otcem byl Karel Mášek (*1858 v Březolupech) a dědem Václav Mášek (*1824 v Doubravách), který se roku 1853 přišel do Březolup k Michálkům do domu č.162. Poprvé se stal nejvyšším představeným obce rod, který byl původem z Doubrav. A myslím si, že ani celkově se k nám mnoho doubravských rodáků v historii nepřišel.

Jan se oženil dne 24.1.1910 v březolupském kostele ve věku 23 let, jeho nevěstou byla stejně stará Františka Blažková z Březolup č.44. Měli spolu pět dětí, z nichž tři zemřeli ještě v dětském věku.

Jan žil v Březolupech nejdříve na č.162 v části „Žleby“ a od roku 1911 v domě č.p.272 ve stejné části obce. Kde zemřel, se mě prozatím nepodařilo zjistit, bylo to však velmi pravděpodobně mimo naši vesnici, protože v matrikách zemřelých není uveden.

Od voleb roku 1919 se nám dochoval v kronikách obce, které jsou uloženy ve Státním okresním archívu v Uherském Hradišti, i seznam dalších členů zastupitelstva. Budu proto v textu uvádět i další členy obecní rady.

V letech 1919-23 byl náměstkem starosty František Peška z č.p. 70. Radními pak byli: František Dovrtěl - č.39, Jan Postava - č.256, Ludvík Hrbáček - č.37 a Josef Ovčáček - č.167.

Druhé volby v ČSR tentokrát probíhaly na území celé republiky ve více dnech roku 1923. Dalším naším starostou, tentokrát pro období 1923 až 1927 a celkově již osmnáctým, se stal radní obce z minulého období JAN POSTAVA. Narodil se 21.9.1882 na č.23. Jeho otcem byl Josef Postava

(*1858 v Březolupech) a dědem Vincenc Postava (*1828 taktéž u nás). Tento rod však není původní březolupský. Dostal se k nám až svatbou Tomáše Postavy ze Šarov (pradědy Jana) dne 11.2.1817, kdy se oženil s Anežkou Bartoníkovou.

Jan se 20.2.1906 ve věku 23 let oženil ve farním kostele v Březolupech s Karolínou Vajdíkovou z Březolup č.57, která byla o rok mladší. Měli spolu celkem tři děti. Jan se narodil v domě č.23 v části „Kopec“, a pak žil postupně na č.25 v části „Velká Ulička“ a poté v domě č.256 v části obce „Kopec... Zemřel dne 25.12.1964 na č.p.25.

V letech 1923-27 byl náměstkem minulý starosta Jan Mášek. Radními pak byli: Josef Hoferek - č.103, Josef Kozmík - č.82, František Hubáček - č.79 a opět i Josef Ovčáček - č.167.

Občanům Březolup padlím v I. světové válce, kteří až do své smrti plnili svou občanskou povinnost a bojovali za svou v té době vlast (Rakousko-Uhersko) byl v době jeho „Starostování“ vztyčen památník u východního nároží kostela. Sice až roku 1927, tj. celých devět let po konci této války, ale v jiných obcích tomu nebylo jinak.

Třetí volby v nové republice proběhly 16. října 1927 a v kronice obce z té doby se nám již poprvé zachoval i jmenný seznam všech členů zastupitelstva včetně jejich příslušnosti k politickým stranám. Celkově se do zastupitelstva dostali zástupci těchto stran: Komunistické v počtu - 8, Lidové - 6, Domoviny - 2, Živnostníků - 2.

Devatenáctým starostou obce Březolupy byl zvolen na období 1927-1931 radní obce z minulého období, člen Lidové strany a další zástupce jednoho z našich nejrozšířenějších rodů JOSEF HOFEREK. Narodil se 26.10.1881 na č.81. Jeho otcem byl Josef Hoferek (*1840 v Březolupech) a dědem, aby nebylo pro pátrání po předcích tak jednoduché, opět Josef Hoferek (*1806 taktéž u nás).

Josef (*1881) se 13.5.1907 ve věku 25 let oženil v našem kostele Nanebevzetí Panny Marie s dvacetiletou Marianou Janotovou z Březolup č.109. Měli spolu dvě děti. Jan se sice narodil na č.81 v části „Podsedky“, ale již při svatbě žil na č.103 v části obce „Druhá strana“, kde i 19.2.1942 zemřel.

Jeho náměstkem v letech 1927-31 byl opět bývalý starosta Jan Mášek. Radními pak byli: minulý starosta Jan Postava, Tomáš Vyoralék - č.14, Štěpán Kristek - č.203 a potřetí za sebou i Josef Ovčáček - č.167.

To volební období velmi postihla velké hospodářská krize, které vypukla v říjnu roku 1929. Protáhla se až do poloviny čtyřicátých let, stá se snažil hospodářství pomoc vypsáním tzv. „nouzových“ prací. U nás byla například prováděna první regulace potok Březnice, která však byla před jejím koncem, v listopadu roku 1930, poškozena povodní.

Volby v roce 1931 se konaly 13. září, a opět je znám i seznam členů zastupitelstva a jejich politické příslušnosti, která byla tentokrát hodně pestrá. Celkově se do zastupitelstva dostali zástupci sedmi stran. Lidové - 4, Komunistické - 3, Národní demokracie - 3, Domkařů a maloobchodníků - 2, Zemědělců a maloobchodníků - 2, Sociální demokracie - 1, Domkářů - 1, Národně socialistická - 1 a Živnostenské - 1.

Posledním vedoucím představitelem Březolup, jehož „volební“ období končilo před II. světovou válkou, se stal pro léta 1931 až 1937 jediný zástupce živnostenské strany, povoláním kovář, JOSEF HYBLER. Stal už dvacátým starostou v pořadí. Narodil se 14.4.1882 na č.46. Jeho otcem byl Josef Hybler (*1853 v Březolupech) a dědem Vincenc Hybler (*1817 taky u nás).

Josef se 6.6.1905 ve věku 22 let oženil ve farním kostele v Březolupech s 21 letou Marií Krejčíříkovou z Březolup č.128. Měli spolu celkem tři děti. Josef žil od narození až do své smrti (zemřel dne 17.3.1954 ve věku 71 let) na č.46, což byla kovárna a nacházela se v části obce „Pode Drahy“.

V letech 1931-37 byl jeho náměstkem Tomáš Sklenář z č.p. 288. Radními pak byli: František Pastyřík - č.129, znovu bývalý starosta Jan Postava - č.25, Ludvík Křen - č.228 a Josef Ledl - č.79.

3. Obecní představení v letech 1937 až 1945:

Volby plánované na rok 1937 proběhly v celé republice až na jaře 1938. Volby již znamenal blížící se největší válečný konflikt 20. století, a možná i proto nejsou v kronice obce z této doby napsány žádné bližší informace.

V Březolupech byl nový starosta znám již od roku 1937. 13. března totiž odstoupil starosta Hybler a dvacátým prvním starostou byl zvolen člen dalšího ze „starých“ březolupských rodů LUDVÍK KŘEN, který se narodil 13.1.1900 na č.237. Jeho otcem byl František Křen (*1874 v Březolupech) a dědem Jan Křen (*1834 rovněž v naší slovácké dědině).

Ludvík se dne 11.2.1923 ve věku 23 let oženil ve farním kostele v Březolupech s Julií Michálkovou z Březolup č.228, která byla v té době o rok mladší. Měli spolu tři děti a všechny se dožily dospělosti.

Ludvík žil od narození do svatby na č.237 v části obce zvané „Pod Kopcem“. Od svatby až do svého zatčení v květnu 1944, pak žil v rodném domě jeho ženy na č. 228 v části „Podsedky“.

Zde mě dovoluňte uvést pár slov o jeho těžkém údělu v této době. Pan Křen jako starosta obce samozřejmě věděl o různých „aktivitách“ našich občanů v odboji pro nacistům. Navíc jeho synové byli zapojeni do pomoci partyzánům v okolí. To bylo velmi nebezpečné, a stalo se mu i osudným. Dne 18. května 1944 byl zatčen, a spolu s ním a krátce po něm, i další občané Březolup. Byl vyslýchán na Zlínském gestapu, kde pravděpodobně proto, aby při mučení (tehdy běžný způsob výslechu) nic neprozradil, spáchal dne 31.5.1944 sebevraždu, když se oběsil v cele. Zápis o tom je dopsán u jeho jména do matriky narozených pro obec Březolupy. Zjištění podrobnějších informací o průběhu jeho věznění a výsledcích zatím čeká na svého badatele. Měli by být uloženy v příslušných archívech.

O složení obecní rady a osobě náměstka starosty není v kronice obce z této doby nic uvedeno. Snad se mě podaří dohledat tyto údaje v jiných archívních pramenech později.

Tato doba od obsazení našich zemí Němci 16. března 1939 byla velmi těžká. Několik našich občanů se účastnilo odboje, a zaplatili za to tím nejcennějším, svým životem. Kromě starosty Ludvíka Křena to byli tito: Horák Bohumil (1911-1941), Kovář František (1906-1942), MUDr.

Václavík Jan (1892-1942), MUDr. Maňásek Jan (1897-1943), Špundová Irma (1882-1943), Kadlec František (1904-1944), Hubáček Josef (1895-1944) a Horák Josef (1878-1945).

Na věčnou památku jsou jejich jména, stejně jako rumunských vojáků padlých při osvobození okolí Březolup na památníku obětem II. světové války, který byl sedm let po jejím skončení vybudován u našeho kostela.

Další občané pak byli uvězněni, brutálně vyslýcháni gestapem, ale naštěstí se dožili konce války. Často však ve velmi špatném zdravotním stavu, který poznamenal a někdy i zkrátil jejich následující život. Další skupinou pak byli tzv. totálně nasazení na nucené práce. Obě tato témata jistě stojí za důkladnější prozkoumání a zatím i ona čekají na své badatele z řad odborníků, nebo amatérských nadšenců.

Dvacátým druhým představeným obce byl po smrti starosty Křena dle rozhodnutí Okresního úřadu v Uh. Hradišti stanoven JAN POSTAVA. Jeho „starostování“ skončilo dne 5. května 1945 zvolením Revolučního národního výboru, který převzal vedení obce. Stejný člověk byl naším osmnáctým starostou v období 1923 až 1927, a to byl asi i důvod jeho jmenování.

26. prosince 1944 byly shozeny v okolí naší obce spojeneckým letectvem dvě bomby (zřejmě z důvodu potřeby odlehčit bombardéry). Jedna z nich dopadla blízko cesty, po níž se vraceli z kostela lidé ze Svárova. Naštěstí byly pouze dvě osoby lehce zraněny. Druhá pak dopadla do lesa Boří, kde se nikdo nenacházel.

Podle zápisu v kronice obce z této doby probíhal konec II. světové války u nás takto. Německé jednotky byly v naší vesnici od 18. dubna. Měly v Chrástkách i jinde připraveny kulometná hnízda a zákopy. Občané museli vojska zásobovat. Dělostřelectvo střílelo směrem na Uh. Brod a Mistřice. 30. dubna opustilo dělostřelectvo rychle pozice a ujíždělo ke Zlínu. Také pěchota se stáhla. Dne 1. května ve 12 hodin 20 minut dorazily do Březolup první jednotky osvobozující rumunské armády. Někteří Němci byli ukryti v lesích, kladli odpor, a odstřelovali východní část vesnice, kde bylo rumunské vojsko. Střelba trvala celou noc. Nakonec Němci brzy ráno 2. května z okolí Březolup ustoupili.

4. Závěr:

A opět se opakovala situace jako po roce 1918. Po konci války to vypadalo, že naši předci se v dalších letech můžou těšit na samé radostné věci. Jak to nakonec nedlouhou po tomto roce dopadlo, je nám známo z hodin dějepisu.

O této době bude předposlední pokračování tohoto cyklu, které bude popisovat období let 1945 až 1989.

Zpracoval dne 3. 6. 2020

Ing. Radek Berečka, kronikář obce Březolupy